

RUPIILISKOLAMMIKOIDEN RAKENTAMINEN

Veli-Matti Sorvari

Kaakkois-Suomen ELY-keskus

Vesistökuunnostusverkoston talviwebinaari 16.-17.3.2022

Rupilisko?

- Rupilisko (rupimanteri), *Triturus cristatus*, on Suomessa erittäin uhanalaiseksi luokiteltu salamanterilaji
- Esiintyy Itä-Suomessa ja Ahvenanmaalla
- Viettää suurimman osan vuodesta maalla lahopuisissa ja lehtipuuvaltaisissa metsissä, mutta lisääntyy kalattomissa lammikoissa
- Uhkana etenkin maa- ja vesihabitaattien tuhoutuminen
- Kuivina kesinä lisääntymislammikko voi kuivua liian aikaisin
- Ilmastonmuutos lisää riskiä liian aikaiseen kutemiseen ja kuivuuteen
- Alkupalven lumettomuuskin riski – syväälle ulottuva routa tappaa talvehtivia yksilöitä

Lähtökohdat lammikkosuunnitelmalle

- Kaakkois-Suomen tunnettu esiintymä melko kaukana muista Itä-Suomessa
- Esiintymää halutaan vahvistaa
- Tällä vuodesta 1988 tiedossa olleelta esiintymispaikalla todennäköinen alkuperäinen lammikko tai useampi oli kuivunut jo noin 1960-luvulla ja nyt on eletty yhden keinotekoisen lammikon varassa
- Lammikon esiintymää on seurattu (ELY-keskus)
- Rupiliskon suojeleohjelmassa (Vuorio 2009) ehdotettiin kahden lammikon rakentamista entisen läheisyyteen – ei kahta ilman kolmatta...
- Käytössä valtakunnan paras rupiliskoasiantuntemus, suojeleohjelman laatija Ville Vuorio, joka pääsi suunnitteluvaiheessa paikalle
- Helmi-elinympäristöohjelman rahoitus avuksi

Mitä piti ottaa huomioon?

- Maanomistajan suostumus
- Ympäristön laatu ja säilyminen
- ELY-keskuksen vesistöyksikön näkemys (ei edellytä vesilain mukaista lupaa)
- Urakan hinta, kilpailutuksen tarve?
- Maaperän laatu eli rakennettavuus ja veden pysyvyysennuste
- Isojen kivien saatavuus pinnanalaisiksi lämmittelypaikoiksi
- Rakennettaessa tehtiin lammikoista hieman erilaisia: kaksi ojan varteen, yhdellä ei ojayhteyttä. Sopiva koko n. 2-3 aaria / lammikko.
- Perussyvyys n. metrin, jokaiseen lammikkoon suppilomainen n. kolmen metrin syvyinen kuivumissuojakuoppa keskelle
- Veden poistumisreitti koskemattoman maan yli eroosion välttämiseksi

Toteuttaminen

- Työ tilattiin paikkakuntalaiselta urakoitsijalta, jolla oli keskikokoinen kaivinkone ja jota oli käytetty esiintymislammen huoltotyössäkin
- Hinta 74 e / h + alv 24 % ja siirto 120 e / suunta arvioitiin sopivaksi
- Lammikoiden paikat katsottiin yhdessä maanomistajan kanssa ja merkittiin näkyvästi puihin ripustetuilla oransseilla kuitunauhoilla
- Toteutettiin syksyllä 2020 (lintujen pesimäajan ulkopuolella)
- Urakoitsija käytti työssä ensikertalaista tekijää, työ kesti päivän / lammikko
- Työn hinnaksi oheistöineen tuli 2 884,62 € + alv
- Rakentamisen alussa ja puolivälissä ohjeistamis- ja valvontakäynnit
- Lopputarkastus, seuranta keväällä ja loppukesällä – syksyllä
- Kasvillisuuden pienimuotoista siirtoa alkusyksyllä, seuranta jatkuu

Yllätyksiä ensikertalaiselle ja muillekin

- Kyseessä oli minulle ensimmäinen läpi viety hankinta, jolloin kilpailutussääntöjen tarkkuus tuli vastaan. Ensimmäisenä oli pohdittava, kilpailutetaanko vai tehdäänkö suoramarkkinointi.
- Läjitetävän kaivuumaan määrä oli ennakoitua suurempi – puustoa piti kaataa enemmän
- Työlle tuli odotettua enemmän hintaa, koska rakentaminen kesti arvioitua kauemmin ja jälkityötäkkin tuli (lähinnä pihan kautta kulkemisen jälkien paikkaamista soralla)
- Lämpökäytön reunaan jäi kaivinkoneen jäljet. Selvitin sen paikkaamista, mutta sitä ei tarvittu kuluman vähäisyyden vuoksi.
- Vesi nousi ojan varren lammikoissa nopeasti tavoitekorkeuteen, mutta sitten vesi söikin reittiä vanhan ojan kohdalta n. metrin syvyydestä ja vedenpinta laski jälleen. Syy oli meille jälkiviisaille heti arvattavissa: kaivaja oli jättänyt vanhan ojan pintakasveineen koskemattomaksi patovallin alle. Kukaan suunnittelu- ja toteutusvaiheessa mukana ollut ei osannut varautua tällaiseen. Vaikka patovallejakin olisi voinut vahvistaa, päätettiin seurata tilannetta talven yli, koska lammikoita oli useita ja haluttiin nähdä mitä kevättulva tekee. Tulva ei syönyt lisää ja savi näyttääkin nyt tukkineen vuotoa. Vesi on noussut taas.

TÄLLÄISEEN MAASTOON...

ALOITUS
9.10.2020

© Veli-Matti Sorvari

KAIVUUPÄIVÄNÄ

© Veli-Matti Sorvari

KAKSI PÄIVÄÄ MYÖHEMMIN

© Veli-Matti Sorvari

KAHDEKSAN PÄIVÄN PÄÄSTÄ

© Veli-Matti Sorvari

VAJAAN KUUKAUDEN PÄÄSTÄ

© Veli-Matti Sorvari

PUOLENTOISTA KK PÄÄSTÄ

© Veli-Matti Sorvari

KEVÄÄLLÄ 30.4.2021

© Veli-Matti Sorvari

LOPPUKESÄ 10.8.2021

© Veli-Matti Sorvari

ALKUSYKSY 7.9.2021

© Veli-Matti Sorvari

A photograph of a forest with birch trees and a large, layered rock formation in the foreground. The trees are mostly bare, suggesting autumn or winter. The rock formation is grey and has distinct horizontal layers. The ground is covered with fallen leaves and some green ferns.

TOINEN LAMMIKKO KAIVUUPÄIVÄNÄ

© Veli-Matti Sorvari

KOLMAS LAMMIKKO, VIIKKO KAIVUUSTA

KOLMAS LAMMIKKO, VIIKKO KAIVUUSTA

KOLMAS LAMMIKKO, 10.8.2021

© Veli-Matti Sorvari

PATOVALLIN VUOTOKOHTA

© Veli-Matti Sorvari

VUOTOKOHTA

© Veli-Matti Sorvari

PURKAUSKOHDAT 30.4.

© Veli-Matti Sorvari

LUONNOLLINEN PURKAUSKOHTA

VESIKASVIEN SIIRTOISTUTUSTA 7.9.2021

© Veli-Matti Sorvari

A photograph of a pond in a rural setting. The pond is surrounded by lush green grass and various plants. In the background, there is a dense forest of tall evergreen trees. The sky is overcast with grey clouds. The text "NYKYINEN RUPILISKOLAMPI" is overlaid in yellow on the image.

NYKYINEN RUPILISKOLAMPI

Lähde:

- Vuorio, Ville (2009): Suomen uhanalaisia lajeja: Rupilisko (*Triturus cristatus*). Pohjois-Karjalan ympäristökeskus. Suomen Ympäristö 34/2009.

KIITOS!

Yhteystiedot: veli-matti.sorvari@ely-keskus.fi, p. 0295 029 042